

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 31 mei – 12:00 uur d.d. 1 juni

5.1.2e, Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.2e@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen Mensen die een ander vaccin dan AstraZeneca willen of al een eerste dosis van dit vaccin hebben gehad 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting en karakterisering van de berichtgeving

- Nu het perspectief op het einde van de lockdown (en daarmee de coronamaatregelen) lijkt te zijn ingedaald bij de mensen, checken experts en media of dat 'beloofde' perspectief ook echt haalbaar is. Hoogleraar klinische epidemiologie Olaf Dekkers (LUMC), veldepidemioloog Amrish Baidjoe en epidemioloog Alma Tostmann (Radboud UMC) vinden het te vroeg om hierover te speculeren. AD en NRC brengen vanochtend de risicofactoren in kaart die het verloop van de zomer en het leven daarna kunnen beïnvloeden. Mutaties, duur immuniteit, vaccinatiegraad, leveringsproblemen en bijwerkingen zouden volgens het AD van invloed kunnen zijn. NRC bespreekt naast de gevaren ook de factoren die het einde wél zouden kunnen voorspellen: 1) vaccineren, vaccineren, vaccineren; 2) minder besmettingen, ook bij jonge mensen; 3) vaccinatiebereidheid lijkt groot te zijn. RIVM-directeur Jaap van Dissel en viroloog Marion Koopmans kijken nog wat verder vooruit en vragen zich af hoe er na 2021 met het virus om moet worden gegaan, waarbij het op peil houden van de vaccinatiebereidheid een van hun vraagstukken is.
- Dat laatste, de vaccinatiebereidheid van Nederlanders, blijft een onderwerp van gesprek in de media en wordt op vele plekken (in kranten, op nieuwssites en aan talkshowtafels) bediscussieerd. De scoop die Nieuwsuur gisteren in de uitzending brengt -dat minister De Jonge vandaag zal bekendmaken dat 'AstraZeneca-weigeraars' binnenkort opnieuw worden opgeroepen voor vaccinatie met een van de andere vaccins door de GGD- wordt dan ook meteen door andere media overgenomen en op de liveblogs gezet. In de uitzending komen meerdere mensen aan het woord die het AstraZeneca-vaccin hebben geweigerd. Zij benadrukken dat ze geen antivaxers zijn, maar vanwege medische risico's het AstraZeneca-vaccin niet aandurven. ANBO noemt het besluit "goed nieuws" voor mensen die het AstraZeneca-vaccin uit angst hebben geweigerd. Aan de andere kant "kan het ook wel een belediging zijn voor mensen die zich wel hebben laten vaccineren met AstraZeneca, vaak vanuit hun verantwoordelijkheidsgevoel", zegt een woordvoerder. ANBO en LHV geven aan de dat het voor hen het belangrijkste is, dat de vaccinatiegraad zo hoog mogelijk wordt.
- De GGD Gooi en Vechtstreek bevestigt dat 'zeker dertig Gooise jongeren' vorige week in Naarden voordrongen bij het vaccineren door te doen alsof ze tot een medische risicogroep behoren. Hoewel de medewerkers op de vaccinatie locatie wel argwaan kregen toen er opvallend veel mensen hun brief waren 'vergeten', hebben de bewuste jongeren wel hun vaccin gekregen. "We hebben het door de vingers gezien, omdat we uitgaan van het goede van de mens. Maar blij zijn we er absoluut niet mee", zegt een GGD-woordvoerder. De GGD heeft aangekondigd vanaf nu strenger te controleren en mensen zonder brief van de huisarts geen prik te geven.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

- x

Informatiebehoefte

- Uit onderzoek van Follow the Money blijkt dat Sywert van Lienden 9,2 miljoen euro heeft overgehouden aan zijn 'mondkapjesdeal' met VWS. Zijn twee compagnons hebben iedere minstens 5,7 en 5,4 miljoen euro verdiend. De Volkskrant meldt dat het volgens een woordvoerder van VWS voorop stond dat Van Lienden 'binnen de gangbare marges' mondkapjes van goede kwaliteit kon leveren. Dat Van Lienden zich naar de buitenwereld voordeed als een filantroop, maar ondertussen een eigen bedrijfje inschakelde, was daaraan ondergeschikt. Ook stelt de Volkskrant dat VWS hoopt de gestelde Kamervragen over de deal voor het debat van donderdag te beantwoorden.
- LCPS meldt gisteren dat ziekenhuizen van maandag op dinsdag geen enkele coronapatiënt hoefden over te plaatsen naar een ander deel van het land.
- RIVM-directeur en hoogleraar interne geneeskunde en infectieziekten aan de Universiteit Leiden Jaap van Dissel heeft gisteren de Akademiepenning van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW) ontvangen.
- AD bespreekt aan de hand van 'vijf belangrijke risicofactoren' -dreiging mutaties, duur immuniteit, vaccinatiegraad, leveringsproblemen, nieuwe bijwerkingen- of minister De Jonge gelijk heeft met zijn uitspraak dat het een 'heel reëel perspectief' is dat we 1 september van alle maatregelen af zijn.
- In NRC een reportage met drie factoren die het einde van de pandemie zouden voorspellen: 1) vaccineren, vaccineren, vaccineren; 2) minderen besmettingen, ook bij jonge mensen; 3) vaccinatiebereidheid lijkt groot te zijn. En drie factoren die de 'teruggang naar het normale leven' in gevaar kunnen brengen: 1) nieuwe virusvarianten; 2) de hoogte van de vaccinatiegraad; 3) vaccinweigeraars.

Vaccinatie

- Nieuwsuur meldt in de uitzending dat minister De Jonge vandaag zal bekendmaken dat 'AstraZeneca-weigeraars' binnenkort opnieuw worden opgeroepen voor vaccinatie met een van de andere vaccins door de GGD.

- De Europese Commissie heeft het BioNTech/Pfizer-vaccin goedgekeurd voor gebruik bij 12- tot 15-jarigen.
- Uit cijfers van het Europees Centrum voor ziektepreventie (ECDC) blijkt dat het Nederlandse vaccinatie tempo op het Europees gemiddelde ligt. Volgens de laatste gegevens heeft 44,1% van de EU-burgers inmiddels ten minste één beschermende prik gekregen. Nederland zat daar met 44,9% net boven en staat op de tiende plaats.
- GGD Fryslân laat weten dat zo'n 80% van de volwassen inwoners van de Friese Waddeneilanden (Vlieland, Terschelling, Ameland en Schiermonnikoog) is ingegaan op de uitnodiging voor een coronavaccinatie.
- Via de corporate kanalen van VWS komen bijna alleen maar vragen binnen over vaccineren. Men vraagt waar de uitnodiging blijft, wanneer ze aan de beurt zijn en welk vaccin ze zullen ontvangen. Ook mensen die een afspraak hebben gemaakt en zich afvragen waarom zij nog geen brief hebben ontvangen en of dat een probleem zal zijn bij het vaccineren. Ook via de social mediakanalen van minister De Jonge veel vragen over vaccineren, met name door de mensen die 'nieuw' zijn opgeroepen. Onder andere de volgende vragen: Waarom krijg ik de melding dat ik nog geen afspraak kan maken?; Welk vaccin krijgt dit jaartal?; Waarom mag ik niet kiezen?; Waarom wel/geen Pfizer voor deze groep?; Heb ik de brief nodig bij de afspraak?; Wanneer mag het volgende jaartal?
- Via de corporate kanalen van VWS vraagt een groep zich af waarom onderwijspersoneel geen voorrang krijgen.
- Via de corporate kanalen van VWS vragen enkele zwangere vrouwen of ze zich nou wel/niet mogen laten vaccineren.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge vragen mensen die na de eerste vaccinatie een heftige reactie kregen wat voor hen de oplossing is. Krijgen zij ook een vaccinatiebewijs als ze niet twee keer gevaccineerd kunnen worden?

Reizen

- EU-bronnen melden dat een zevental EU-landen deze week wil beginnen met het uitgeven van het coronareisbewijs. De Europese Commissie wil nog niet aangeven om welke landen het gaat.
- [BNR](#) meldt dat uit een eerste kosten-batenanalyse van het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) blijkt dat het aanbieden van gratis PCR-testen aan buitenlandse toeristen ruimschoots wordt terugverdiend door het geld dat de buitenlandse toeristen hier zouden uitgeven.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

- De GGD Gooi en Vechtstreek bevestigt dat 'zeker dertig Gooise jongeren' vorige week in Naarden voordrongen bij het vaccineren door te doen alsof ze tot een medische risicogroep behoren. De jongeren deden op de vaccinatie locatie alsof ze hun uitnodigingsbrief van de huisarts vergeten waren. Hoewel de medewerkers op de vaccinatie locatie wel argwaan kregen toen er opvallend veel mensen hun brief waren 'vergeten', hebben de bewuste jongeren wel hun vaccin gekregen. "We hebben het door de vingers gezien, omdat we uitgaan van het goede van de mens. Maar blij zijn we er absoluut niet mee", zegt een GGD-woordvoerder. De GGD heeft aangekondigd vanaf nu strenger te controleren en mensen zonder brief van de huisarts geen prik te geven.
- Uit protest tegen de sluiting van de coronanoodopvang voor dak- en thuislozen opende maandagochtend in het Amsterdamse Vondelpark Hotel Buitenlucht. Een symbolisch hotel, want volgens de Straatalliantie moeten vanaf vandaag zo'n tweehonderd tot driehonderd mensen in Amsterdam weer op straat slapen. Het wordt daarom tijd voor een structurele oplossing om een einde te maken aan het tekort aan opvangplekken, zegt Willemijn de Nooijer namens het samenwerkingsverband van daklozenorganisaties. Ook in Den Haag werd maandag actie gevoerd, door een dorp voor daklozen te bouwen op het Plein.

Betekenisgeving

- Bij de NOS uiten verschillende virologen kritiek op de belofte van minister De Jonge dat na 1 september de maatregelen losgelaten kunnen worden. Zo snapt **hoogleraar klinische epidemiologie Olaf Dekkers (LUMC)** 'eerlijk gezegd niet waarom hij zich op deze datum laat vastleggen'. Volgens Dekkers is het een 'politiek' en geen 'wetenschappelijk statement'. Dekkers zou zelf meer voorzichtigheid willen inbouwen door de 'mogelijke problemen' die kunnen opdoemen: "leveringsproblemen van de vaccins kunnen vertragingen veroorzaken; de vaccins kunnen na verloop van tijd uitwerken en op de langere termijn kan winterweer de verspreiding weer makkelijker maken." **Veldepidemioloog Amrish Baidjoe en epidemioloog Alma Tostmann (Radboud UMC)** vallen Dekkers bij en stellen dat het te vroeg is om te speculeren. Baidjoe waarschuwt dat een datum missen contraproductief kan werken, zeker omdat minister De Jonge 'eerder al beloftes niet waar kon maken'. "Als mensen versoepelingen verwachten en je hen moet teleurstellen, dan brokkelt het draagvlak voor de maatregelen af; dat zagen we iedere keer. Je ondermijnt je geloofwaardigheid." De epidemiologen verwachten daarnaast dat het testen nodig zal blijven en dat de basismaatregelen na 1 september nog van kracht zullen blijven op plekken waar grote groepen mensen langere tijd bijeen zijn.
- AD stelt dat de 'chaos' omtrent het gele vaccinatieboekje compleet is nu 'diverse GGD'en in het land het vertrouwde inentingbewijs wel stempelen na een coronaprik', terwijl andere gezondheidsdiensten dit niet doen. De krant neemt de reacties van Paternotte en Kuiken over die gisteren in de analyse stonden en stelt dat tot 'chagrijn van reislustige Nederlanders en de Tweede Kamer' de prikken officieel niet in het gele boekje mogen.
- In [De Telegraaf](#) bediscussieren **Ruud Coolen van Brakel van het Instituut Verantwoord Medicijngebruik, kinderarts Patricia Bruijning en medisch ethicus en hoogleraar Marcel Verweij (Wageningen universiteit)** of kinderen tussen de 12 en 18 jaar gevaccineerd moeten worden.
- Een onverantwoorde situatie, vindt **Het Rode Kruis** dat de overheid oproept te voorkomen dat mogelijk honderden mensen de komende tijd gedwongen op straat moeten slapen. **Dokters van de Wereld** en **Valente** steunen die oproep.

"We maken ons zorgen om deze mensen. Vooral omdat we nog midden in een pandemie verkeren en de coronamaatregelen nog steeds van kracht zijn en niet alle openbare ruimtes weer volledig open zijn", zegt Heleen van den Berg, hoofd Nationale Hulpverlening van het Rode Kruis.

- Via de social mediakanalen van VWS reacties van mensen die een afspraak voor vaccinatie proberen te maken, maar vaak mogelijkheden krijgen die erg ver weg zijn terwijl ze gewoon naast een priklocatie wonen. Deze mensen vinden het vervelend dat ze alsnog de brief af moeten wachten om een afspraak te kunnen maken.

Reacties op 'veegactie AstraZeneca-weigeraars'

- **ANBO** noemt het "goed nieuws" voor de mensen die het uit angst hebben afgeslagen. Aan de andere kant "kan het ook wel een belediging zijn voor mensen die zich wel hebben laten vaccineren met AstraZeneca, vaak vanuit hun verantwoordelijkheidsgevoel", zegt een woordvoerder. "Mensen hadden de keuze niet en dachten vaak: ik doe het toch maar. Terwijl er ook genoeg 60-minners waren die wél geprikt wilden worden met AstraZeneca", zegt de woordvoerder. Ze voegt eraan toe dat het vaccinatiebeleid wel erg vaak wijzigt. "Dat zorgt voor onduidelijkheid." Uiteindelijk vindt de ANBO het belangrijkste dat de vaccinatiegraad zo hoog mogelijk wordt. Dat laatste vindt ook de **LHV** van het grootste belang. "Wij zijn ervoor dat zoveel mogelijk mensen gevaccineerd worden. Daar hebben huisartsen zich voor ingezet en dat blijven ze doen", zegt een woordvoerder. Huisartsen hebben veel werk verzet om het AstraZeneca-vaccin toe te dienen aan hun patiënten. "Dit zat eraan te komen", reageert hij op het bericht dat minister De Jonge dinsdag bekend gaat maken dat zestigers die het AstraZeneca-vaccin hebben geweigerd zich alsnog kunnen laten vaccineren tegen het virus.

Vaccinatiebereidheid en vaccinatieweigeraars

- In de uitzending van Nieuwsuur komen meerdere mensen aan het woord die het AstraZeneca-vaccin hebben geweigerd. Zij benadrukken dat ze geen antivaxers zijn, maar vanwege medische risico's het niet aandurven om met AstraZeneca te worden gevaccineerd. **Huisarts in de Utrechtse wijk Kanaleiland Nanja Danhof** zegt in de uitzending: "70 procent van de mensen die wij hebben uitgenodigd wilde hem niet. Een groot deel daarvan wil wel een ander vaccin. Ze zijn bang voor bijwerkingen, bang voor trombose, bang dat ze dood neervallen." Het merendeel van Danhofs patiënten heeft een migratieachtergrond, een groep waar relatief veel AstraZeneca-weigeraars voorkomen. "Ik denk zeker dat hun achtergrond er mee te maken heeft. De informatievoorziening is anders. Ze zien niet de normale televisieprogramma's. Als ik ze dan wel heb overtuigd, zijn er toch familieleden of burens die zeggen 'doet het maar niet, het is te gevaarlijk'." Danhof: "Als we iedereen die ervoor in aanmerking kwam zonder stops hadden kunnen prikken, dan hadden we doortastend kunnen handelen." De huisarts zou nu graag ook andere vaccins aanbieden. "Inmiddels moeten we gewoon de vaccins aanbieden die er zijn. Het kan me niet schelen welk vaccin, als er maar een vaccin ingaat." **Hoogleraar risicocommunicatie en publieke gezondheid Danielle Timmermans** vertelt bij Nieuwsuur dat ze de weigeraars wel begrijpt. De overheid heeft met hen te laat en onvoldoende gecommuniceerd over de voordelen en de risico's van vaccins, vindt ze. "Ze hadden er al in november over moeten beginnen dat als vaccins grootschalig worden uitgerold, experts niet staan te kijken van bijwerkingen. Elke medische interventie heeft risico's." Toen de minister tot twee maal toe het prikken met AstraZeneca pauzeerde, creëerde dat veel wantrouwen. De overheid nam die zorgen niet serieus genoeg, vindt Timmermans. "Twee keer de pauzeknop induwen is een signaal dat er iets aan de hand is, een gevaar is. Als dat signaal eenmaal is afgegeven, kunnen mensen moeilijk weer terug."
- Aan tafel bij talkshow Beau stelt **huisarts Matthijs van der Poel (Rotterdam)** dat het belangrijk is om de mensen te overtuigen die twijfelen over vaccinatie en niet zo goed weten hoe ze ermee om moeten gaan. Ook moeten mensen in migrantenwijken en streng gelovige gemeenten geïnformeerd blijven worden over vaccinatie. Van der Poel roept ten slotte op dat mensen de kans moeten krijgen om een ander vaccin dan het AstraZeneca-vaccin te krijgen, mochten ze dat vaccin niet willen.
- In reactie op de vaccinatiecampagne om Nederlanders met een migratieachtergrond, laaggeletterden en orthodox-christelijke gemeenschappen te bereiken interviewt Trouw een expert per doelgroep. **Voorzitter van Stichting Lezen en Schrijven Geke van Veldhuizen** stelt dat een losse overheids campagne niet genoeg is en vindt dat laaggeletterden structureel van informatie moeten worden voorzien. "VWS moet eigenlijk al vooruitkijken naar het najaar, voor het promoten van de tweede, of eventueel zelfs derde prik. Die tijd is belangrijk om laaggeletterden te bereiken", aldus Van Veldhuizen. **Hoogleraar religiegeschiedenis aan de VU en voorzitter van het Dutch Bible Belt Network Fred van Lieburg** aarzelt of een overheids campagne de beste manier is om twijfelaars in 'rechtse refokringen' te overtuigen gezien deze groep dit graag zelf wil beslissen en niet onder druk wil worden gezet. Volgens Van Lieburg werkt het wel om bijvoorbeeld predikanten die dokter zijn geweest aan het woord te laten, omdat dit gelovigen aan het denken zet. **Huisarts in de Schilderswijk Güven Yildiz** stelt dat veel migranten de overheid wantrouwen en dat flyers in iemands moedertaal deze angst niet wegnemen. Het vaccin laten promoten door een huisarts werkt volgens hem beter dan 'zo'n BN'er op een poster zetten' omdat huisartsen 'écht een voorbeeldfunctie hebben in de wijk'. Ten slotte vindt Yildiz dat migranten tussen de 60 en 64 jaar óók een ander vaccin dan AstraZeneca moeten mogen krijgen gezien veel migranten hun vertrouwen in dit vaccin door de prikstop hebben verloren. **Hoogleraar gezondheidscommunicatie Bas van den Putte (UvA)** vindt het goed dat VWS voorbeeldfiguren als voetballers inzet om jongeren over de streep te trekken. Wat volgens hem niet helpt, is dat Frank de Boer heeft gezegd dat hij zijn team niet verplicht laat prikken door de bijwerkingen. Een campagne op sociale media zou volgens van den Putte nóg beter werken omdat jongeren zo kunnen

delen dat ze gevaccineerd zijn. Ten slotte moet het wijzigen van een prikafspraak makkelijker zijn om jongeren het gevoel van vrijheid te geven, wat voor hen heel belangrijk is.

- Via de social mediakanalen van VWS gisteren eerst nog negatieve berichten over AstraZeneca van mensen tussen de 60 en 64 jaar. Daarna meer berichten van mensen die hebben gelezen dat er vandaag informatie komt over een veegronde. Het bericht levert gemengde reacties op. Mensen die al een eerste prik met het AstraZeneca-vaccin hebben gehad, geven aan dat ze de tweede dosis graag met het Pfizer-vaccin willen. Mensen die het Janssen-vaccin hebben geweigerd willen ook een alternatief, want dat vinden ze net zo'n slecht vaccin. Tegelijkertijd boze mensen die al een dosis van het AstraZeneca-vaccin hebben gehad, omdat er geen alternatief zou zijn. Jongere mensen zijn bang dat deze mensen, die al een vaccin aangeboden hebben gekregen, nu voorgaan op jongere mensen die netjes zitten te wachten.

De toekomst van het coronavirus

- **RIVM-directeur Jaap van Dissel** maakt zich zorgen dat het weer misgaat met het coronavirus. Volgens Van Dissel zijn er nog een hoop vragen over hoe het de komende jaren verder gaat met het virus in Nederland. "Moeten we misschien toch nog een keer extra vaccineren? We hebben nu een hele hoge vaccinatiegraad, dat is heel erg mooi maar houden we die vast? Moeten kinderen, jonge adolescenten, ook gevaccineerd gaan worden?", zijn vragen die hij stelt.
- **OMT-lid Marion Koopmans** stelt dat het onwaarschijnlijk is dat het coronavirus helemaal gaat verdwijnen. Koopmans wijst er ook op dat de mogelijkheden om het virus in te dammen wereldwijd sterk uiteen lopen. Zo kunnen Australië en Nieuw-Zeeland zich als eilanden beter afschermen. "In Nederland is dat heel wat lastiger. Als we Nederland zouden afsluiten is de vraag op welke manier, hoe hou je dat vol en hoe ga je dan weer open. En hoe ga je om met vaccinatiebereidheid."
- Uit de Telegraaf's Stelling van de Dag, gehouden onder 5032 deelnemers, blijkt dat 42% het eens is met de stelling dat het realistisch is dat we in september 'terug naar normaal kunnen gaan', 45% is het hiermee oneens en 13% weet het niet. Ook vindt 35% dat de versoepelingen te snel gaan, 57% vindt van niet en 8% weet het niet. Een voorzichtig positief gestemde respondent stelt ervanuit te gaan dat 'we de zaak onder controle krijgen, mits er niet te veel toeristen hierheen komen'. Die vakantie is volgens de respondenten een heikel punt: 64% van de respondenten vreest voor een terugval na de zomer, omdat men 'massaal op vakantie gaat'. Ten slotte denkt slechts een derde dat het gaat lukken om iedere volwassene die dat wil voor eind augustus volledig te vaccineren.